

Pegasus als uitgeverij van leermiddelen Russisch

Al ruim tachtig jaar is de van oorsprong communistische uitgeverij en boekhandel Pegasus te Amsterdam een begrip. Het is dé plek voor Oost- en Midden-Europese taal en cultuur, en dus ook voor leermiddelen Russisch. Aanvankelijk betrof dat vooral geïmporteerde materialen zoals lesmethodes, geannoteerde leesboekjes, grammatica's en woordenboeken, met een enkel Russisch-Nederlands woordenboek of een grammaticaboekje in het Nederlands, maar sinds 1991 is Pegasus ook zelf een educatieve uitgever. Ik sprak erover met Joop IJisberg, directeur van Pegasus van 1980–2008 en nu nog medewerker, en met Susan van Oostveen, medewerkster sinds 1990 en directeur sinds 2008.

Russisch op school

Geholpen door de Mammoetwet, begonnen vijf docenten in 1971 aan het Experiment Russisch op School. De Commissie Leerplanontwikkeling – later Adviescommissie Leerplanontwikkeling (Aclo) Russisch – kreeg de taak om samen met de docenten, vakdidactici en onderwijskundigen een lesplan, een compleet onderwijsleerpakket en toetsen te ontwikkelen. Het hele pakket Russisch voor havo en vwo – *Šag za šagom* (Stap voor stap) en veel ondersteunend materiaal – werd voor een gering bedrag uitgegeven bij SLO en onder meer bij Pegasus verkocht.

Russisch op School stond in de jaren zeventig en tachtig enorm in de belangstelling, met honderden leerlingen op dag- en avondschole. Glasnost en perestrojka deden die belangstelling vervolgens alleen maar toenemen: de collegebanken puilden uit. *Šag za šagom* sloot echter niet meer aan bij de ambities van de docenten; daarom stelden

ze SLO voor een opzet voor een nieuwe cursus te maken die wel beantwoordde aan de nieuwe tijd en de ontwikkelingen in het onderwijs. SLO vond dat er nu wel een echte uitgever bij betrokken moest worden. Thomas Langerak, lid van de Pegasus-uitgeverijredactie, kwam met het voorstel om in te schrijven op die nieuwe cursus. Joop IJisberg: 'Een lesmethode uitgeven was helemaal nieuw voor ons. Na uitgebreid intern overleg heb ik besloten dat we ons daarvoor moesten opwerpen: we hadden de mogelijkheden in principe in huis. Thomas kon er leiding aan geven, hij kende een aantal mensen die beschikbaar waren en had goede contacten in het veld. Hij is daar erg belangrijk in geweest. Wij hadden duidelijk het beste voorstel, daar twijfelde niemand aan.'

Pasport v Rossiju

IJisberg en Van Oostveen wisten dat ze zich als uitgever niet al te veel zorgen hoefden te maken. IJisberg: 'Alle mensen die met *Šag* bezig waren geweest en die een rol speelden in het onderwijs, waren onmiddellijk enthousiast en hebben volop meegewerkt. We konden het financieren en er een prijs voor vragen die acceptabel was.'

Susan van Oostveen vult aan: 'Er waren vanuit SLO toch wel heel strenge aanwijzingen hoe zo'n cursus eruit moest zien. We hebben wel wát ruimte genomen, maar het moest wel kloppen met de blauwdruk natuurlijk. Regelmatig waren er bijeenkomsten om dingen uit te testen, om lessen te bespreken, met volle zalen, grote opwindingsaf en toe, en daar ontstonden ook ideeën voor aanvullend materiaal, dus echt uit het veld. Het is een compleet pakket geworden van

beginnersniveau tot B2: drie tekstboeken, werkboeken, audio, extra materialen, spreekkaartjes, woordenlijsten. Wij als uitgever wilden het ook zo volledig mogelijk doen, want alleen dan kun je er volledig achter staan. *Pasport v Rossiju* is in 1995 gepresenteerd in aanwezigheid van Tineke Netelenbos, er is veel aandacht besteed aan promotiemateriaal, maar de enorme belangstelling voor Russisch tijdens het Gorbatsjov-tijdperk was helaas slechts van korte duur.'

Investing

Overall stortte begin jaren negentig de belangstelling voor Russisch in. Van Oostveen zegt daarover: 'We waren nog steeds de enigen die een Nederlandstalige cursus uitgaven, niet alleen geschikt voor het middelbaar onderwijs, maar ook voor allerlei andere opleidingen en voor zelfstudie. De behoefte blijft, dus uiteindelijk is het voor ons een hele goede cursus. Maar ook *Pasport v Rossiju* is verouderd geraakt. Het leuke van *Pasport* is dat het niet alleen over taal gaat, maar ook over cultuur. Je krijgt heel veel te zien over feesten en dergelijke. Maar dat is dan wel weer tijdsgebonden. Er is gewoon ontzettend veel veranderd.' IJisberg: 'Zeker met Rusland! En de taal verandert ook.'

Van Oostveen: 'De tweede, herziene editie van *Pasport* deel 1 uit 2010 is nog wel weer door SLO goedgekeurd, maar door het gering aantal lessen komen middelbarescholieren niet verder dan dat deel. Daarom hebben we ons bij de herziening van deel 2 en 3 niet meer aan de blauwdruk gehouden. Ons publiek is te veel veranderd.'

'De Engelse communicatieve methode *Ruslan* is altijd een concurrent voor ons geweest, zeker toen er in 2004 een

Interieur van boekwinkel Pegasus in 1947. Foto: Ben van Meerendonk / Geheugen van Nederland

Nederlandse vertaling van verscheen. Maar sinds 2016 hebben we ook dé Nederlandse cursus Russisch in ons fonds.' IJisberg legt uit: 'Wij waren altijd al de importeur van de Engelse *Ruslan*, dus toen die andere uitgever niet verder wilde, was het voor de auteur John Langran heel logisch om bij ons aan te kloppen. We moesten wel even nadenken, maar besloten al snel het te doen: *Pasport* is echt een zwaardere cursus, dus die twee cursussen passen prima naast elkaar.'

Breed fonds

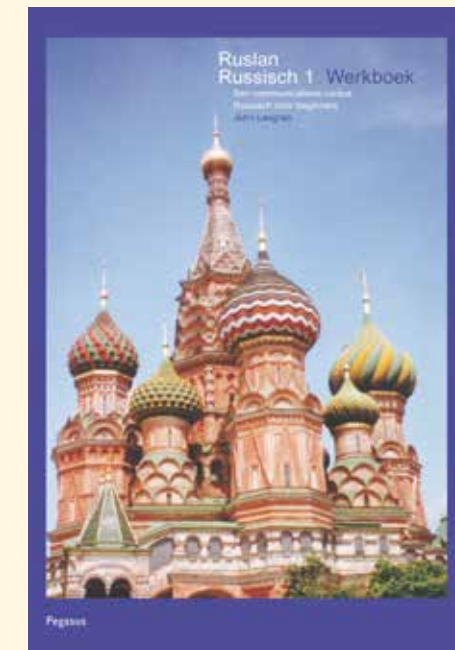
Pegasus publiceert boeken voor taalstudie, literaire reeksen en een wetenschappelijke serie, en niet alleen Russisch maar ook Midden-Europese talen, zoals Pools en Roemeens. De Slavische boekwinkel en niet te vergeten de importafdeling completeren de collectie. Van Oostveen: 'Dat is het aardige. Dat je in je specialisatie zo breed mogelijk bent, en eigenlijk alles in huis hebt.'

'We zijn daar een logische plek voor geworden', vult IJisberg aan. 'Op grond van de waardering voor *Pasport* hebben

we ook de woordenboeken kunnen overnemen [van Van Dale] en dat was essentieel.'

Het uitgeven van een lesmethode is heel iets anders dan het uitgeven van een literaire titel, aldus Van Oostveen. 'Het ontwikkelen van een leerboek is moeilijker, kan jaren duren, maar je blijft het boek verkopen tot het uitverkocht is. En dan kun je gaan herdrukken of niet. Het is een veel zekerder investering. Bij een literaire titel is het maar afwachten wie dat wil kopen. Je loopt het risico dat je met een hele grote stapel blijft zitten. Dus zet je het op een heel andere manier in de markt.'

IJisberg onderstreept nog dat tijd en financiën het niet toelieten om naast de ontwikkeling van *Pasport* veel literaire uitgaven te publiceren. 'Maar dat is in de loop der tijd helemaal goed gekomen', lacht hij. Van Oostveen: 'Docenten Russisch komen hier voor taalverwerving, maar hun hobby is net zo goed om een mooi boek in het Russisch te lezen. En andersom zijn er steeds mensen, ook ouderen, die de taal willen leren omdat ze een prachtig boek hebben gelezen.'

Voorkant van het werkboek van Ruslan Russisch

Spilfunctie

Boekwinkel en uitgeverij Pegasus zijn niet meer weg te denken. Boekpresentaties zijn altijd druk bezocht. Die aantrekkingskracht heeft zich in de loop der jaren geweldig ontwikkeld. Van Oostveen, fel: 'Dat was niet vanzelfsprekend in de jaren tachtig, en in de jaren negentig ook nog niet. De uitgave van *Pasport* en de woordenboeken hebben ontzettend bijgedragen aan onze positie. Het drong langzaam door dat Pegasus niet zo'n eiland is waar je niet op mag komen als je niet de juiste kleur hebt.' IJisberg beaamt dat: 'We hebben natuurlijk veel gedaan om de persoonlijke contacten op een goed niveau te brengen. Als er ideeën zijn, pakken we die samen op en kijken wat ermee gedaan kan worden.'

Trots zegt Van Oostveen: 'We hebben onderhand een behoorlijke gunfactor. Hoewel de concurrentie groot is, waardoor de mensen ook onze expertise. Ze weten dat we hier de kennis in huis hebben. Het aardige van Russisch is dat iedereen elkaar kent.' GW

Voor meer informatie zie <www.pegasusboek.nl> en <russisch.levendetalen.nl/2019/03/01/pegasus-boekhandel-en-uitgeverij>.